

Motion till riksdagen 2019/20:2724

av **Karin Enström m.fl. (M)**

Skydd för medieredaktioner

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda behovet av ytterligare åtgärder för att värna tryck- och yttrandefriheten och utveckla arbetet mot hot, våld och andra olagliga angrepp mot journalister och medieredaktioner och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Den fria åsiktsbildningen är en del av grunden för Sveriges demokratiska styrelseskick. Tryck- och yttrandefriheten är förutsättningar för den fria åsiktsbildningen. Det är därför av stor vikt att mediepolitiken har en tydlig koppling till hur tryck- och yttrandefriheten fungerar, inte bara konstitutionellt, utan också i praktiken. I många länder utmanas det fria meningsutbytet av hänsynslösa ledare och repressiva lagar. Sverige har en lång tradition av att stå upp för journalistiken både nationellt och internationellt. Det betyder dock inte att svensk journalistik inte utmanas. De exakta siffrorna beror på vilken studie som ligger bakom, men vi vet med säkerhet att många journalister och medieredaktioner utsätts för hot, trakasserier och våld på grund av sin rapportering. Att stå upp för tryck- och yttrandefriheten handlar inte bara om att stoppa politiskt förtryck. Staten har ett ansvar för att förebygga och stoppa hot och våld som enskilda och organisationer riktar mot dem som utnyttjar dessa friheter. Det är allvarligt vem som än blir utsatt för hot, våld och trakasserier. Hot som riktas mot demokratin och viktiga institutioner för den är dock hot som utöver att de drabbar den enskilda individen även skadar oss alla och vårt gemensamma samhälle. Hot mot domare, poliser och journalister gör att vi riskerar att få ett samhälle där makten granskas allt sämre, ett uddlöst rättsväsende och ett tystare demokratiskt samtal.

Under de senaste åren har hot och våld mot journalister hamnat extra mycket i fokus. Den 7 januari 2015 utfördes terroristattentatet mot tidningen Charlie Hebdo i Paris. Attacken var ett angrepp på yttrandefriheten och demokratins fundament. Med anledning av attentatet anordnade riksdagens konstitutionsutskott en utfrågning om

journalisters och medieredaktioners säkerhet och arbetsförutsättningar. Under utfrågningen talades bland annat om förekomsten av hot och trakasserier mot svenska journalister i Sverige och den själv censur som detta kan leda till. När Svenska Journalistförbundet i sin trygghetsundersökning 2019 undersökte förekomsten av denna typ av problem bland sina medlemmar framkom att omkring 30 procent av de som svarat blivit hotade under det senaste året. De vanligast förekommande hoten handlar om fysiskt våld mot den egna personen. Undersökningen visar också att fler än var fjärde utsatt journalist undviker att bevaka ett visst ämne eller fråga. Den visar dessutom att drygt två av tio någon gång undviker att bevaka en viss individ eller grupp. Studien visar således att det finns en tendens till att hoten leder till en viss själv censur. Studien från Göteborgs universitet är inte ensam om att peka på detta problem. Ungefär samma resultat visar kartläggningar från Brottsförebyggande rådet och studier från branschorganisationen TU – Medier i Sverige. TU – Medier i Sveriges undersökningar har gjorts årligen i ett flertal år och de har samtliga påvisat att hoten och trakasserier är ett stort problem. I dagspressen är det till och med högre siffror. Hela 4 av 10 utsätts årligen för hot och trakasserier. Gällande ledande kvinnor, såsom chefredaktörer och krönikörer i mediebranschen, är det så högt som 7 av 10 som utsätts årligen och 34 procent har uppgett att de överväger att lämna branschen. Problemet är verkligt och förekommer i högsta grad i Sverige.

Hot kan ta sig uttryck på flera sätt. Journalister kontaktas inte bara på både jobbet och i hemmet. Det är också vanligt med forum på internet där hat och hot sprids. Det är tydligt att den tekniska utvecklingen inte bara innebär möjligheter utan också medför nya prövningar för det fria ordet. I samtal med journalister samt representanter för medieföretag och mediebranschens organisationer blir det tydligt att det finns många områden där det allmännas arbete skulle kunna förbättras. Vid en jämförelse med vårt grannland Finland är även straffvärdet i Sverige avsevärt mycket lägre. Flertalet myndigheter såsom polisen och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap uttrycker också att det straffrättsliga skyddet behöver utredas vidare. Polisen uttalar i Blåljusutredningen att ett ökat straffrättsligt skydd skulle göra att denna typ av brott kan prioriteras tydligare såväl inom polisen som i övriga rättssystemet. Det skulle även ge de brottsbekämpande myndigheterna en mer varierad och effektiv verktygslåda att arbeta med, som telefonavlyssning, och underlätta då myndigheterna önskar att begära ut uppgifter från internetoperatörer. För även om poliser och journalister fortsätter att utbildas i konkret säkerhetsarbete och universitetet fortsätter mäta och ge stöd i fortbildningsarbetet fortsätter problemet att växa. För att hindra en utveckling där den fria åsiktsbildningen hotas av själv censur och minskad attraktivitet för det journalistiska yrket bör en utredning tillsättas för att utreda behovet av ytterligare åtgärder för att värna tryck- och yttrandefriheten och utveckla både det förebyggande arbetet mot hot, våld och andra olagliga angrepp mot journalister och medieredaktioner och det repressiva. Utredningen bör exempelvis även se över straffet för hot, trakasserier och våld mot journalister i samband med tjänsteutövning. Utredningen bör inte ha ett rent polisiärt perspektiv utan ses som en del av demokratipolitiken och det demokratipolitiska arbetet för ett fritt och öppet samhälle. En sådan utredning bör ske i nära

samråd med journalister och branschföreträdare för att på så sätt ta del av de många erfarenheter och idéer som finns inom professionen.

Karin Enström (M)

Marta Obminska (M)

Ida Drougge (M)

Erik Ottoson (M)

Lars Jilmstad (M)